

Det Nye Testamente om næstekærlighed, omsorg og fattighjælp

I de nytestamentlige tekster fremsættes et krav om udøvelse af kærlighed til medmennesket (næsten), der overskrider de normer, der ellers gjorde sig gældende det jødiske samfund i det 1. århundrede e.Kr. Næstekærligheden skulle praktiseres uden hensynstagen til f.eks. økonomisk fattigdom eller traditionelle forestillinger om sociale og religiøse privilegier. Næstekærlighedsbud-
5 *det formuleres derfor ofte, men ikke udelukkende, i sammenhænge, hvor det tilgodeser udstødte og stigmatiserede grupper og individer.*

Idet apostlen Paulus på sine rejser forkyndte det kristne budskab blandt ikke-jøder (heraf tilnav-
10 *net "Hedningeapostelen"), grundlagde han flere kristne menigheder i bl.a. Syrien, Anatolien, Makedonien og Grækenland. Til disse menigheder skrev Paulus flere breve på græsk, hvori han vej-*
ledte dem både i trosspørgsmål, gudsyndelse, etik og menighedspleje. Paulus' breve indeholder
således vigtige informationer angående de tidligste kristne, deres troslære, deres ritualer, deres
menigheder og disses interne forhold. Det Nye Testamente indeholder tretten breve, der er blevet
15 *tilskrevet Paulus. Dog er det kun de syv af disse, der med sikkerhed kan regnes for autentiske Pau-*
lus-breve. De autentiske Paulus-breve (skrevet i perioden ca. 51-58) udgør de ældste skrifter i Det
Nye Testamente. De nytestamentlige evangelier er forfattet i perioden ca. 70 - ca. 95 e.Kr. og af-
spejler de tidligste menigheders tro, lære og praksis. "Apostlenes Gerninger" er forfattet af den
samme forfatter som Lukasevangeliet. De to skrifers forfatter er ukendt, men tilskrives ifølge den
20 *kristne tradition Lukas, som Paulus i sine breve omtaler som læge og sin medarbejder. "Apostlenes*
gerninger" dateres til omkring år 95 og indeholder en række beretninger om apostlene (udsen-
dingene) – dvs. de første kristne missionærer, der efter Jesu død påtog sig udbredelsen af det
kristne budskab. Jakobsbrevet, der henvender sig kristne i menighederne, antages at være forfat-
tet i den sidste halvdel af det 1. århundrede e. Kr. Det nye Testamente blev samlet omkring år 200
25 *og gjort til kanon omkring år 400.*

[Kærlighedens betydning fremgår bl.a. af Paulus' første brev til korintherne forfattet ca. 53-54
e.Kr.] [Første Korintherbrev, kapitel 13:] 1. Om jeg så taler med menneskers og engles tunger,
30 *men ikke har kærlighed,¹ er jeg et rungende malm og en klingende bjælde. 2. Og om jeg så har*
profetisk gave og kender alle hemmeligheder og ejer al kundskab og har al tro, så jeg kan flytte
bjerge, men ikke har kærlighed, er jeg intet. 3. Og om jeg så uddeler alt, hvad jeg ejer, og giver
mit legeme hen til at brændes,² men ikke har kærlighed, gavner det mig intet.

4. Kærligheden er tålmodig, kærligheden er mild, den misunder ikke, kærligheden praler ikke,
35 *bilder sig ikke noget ind. 5. Den gør intet usømmeligt, søger ikke sit eget, hidser sig ikke op,*
bærer ikke nag. 6. Den finder ikke sin glæde i uretten, men glæder sig ved sandheden. 7. Den
tåler alt, tror alt, håber alt, udholder alt.

8. Kærligheden hører aldrig op. [...] 13. Så bliver da tro, håb, kærlighed, disse tre. Men størst af
dem er kærligheden. [...]

¹ Kærlighed: græsk *agape*, dvs. den uegennyttige kærlighed

² Dvs. dø som martyr på bålet. Kan ligeledes læses: "for at jeg kan rose mig".

[At kærlighedsbuddet ligeledes overgår Moselovens bestemmelser fremgår bl.a. af paulus' brev til galaterne, forfattet ca. 55 e.Kr.] [Galaterbrevet, kapitel 5:] 6. For i Kristus Jesus gør det hverken fra eller til, om man er omskåret eller ej, men det gør tro, virksom i kærlighed.

5

[Ifølge Moseloven (3. Mos. 15,19-33) var kvinder, der havde menstruation, urene. Alle personer og ting, som disse kvinder berørte, var ligeledes urene. Men ifølge Markusevangeliet negligerede Jesus disse regler:]

- 10 [Markusevangeliet, kapitel 5:] [...] 25. Men der var en kvinde, som i tolv år havde lidt af blødninger,³ 26. og som havde døjet meget af mange læger og brugt alt, hvad hun ejede, uden at det havde hjulpet; hun havde tværtimod fået det værre. 27. Hun havde hørt om Jesus, og hun kom frem i skaren bagfra og rørte ved hans kappe. 28. For hun tænkte: "Bare jeg rører ved hans tøj, bliver jeg frelst."⁴ 29. Og straks udtørredes kilden til hendes blødninger, og hun mærkede i sin
15 krop, at hun var blevet helbredt for lidelsen. 30. Men Jesus mærkede straks på sig selv den kraft, der udgik fra ham, og han vendte sig om midt i skaren og sagde: "Hvem rørte ved mit tøj?" 31. Og hans disciple sagde til ham: "Du ser jo selv, hvordan folk trænges om dig, og så spørger du: Hvem rørte ved mig?" 32. Han så sig omkring for at se, hvem der havde gjort det. 33. Og kvinden kom frem skælvende af skræk, for hun vidste, hvad der var sket med hende, og
20 hun faldt ned for ham og fortalte ham hele sandheden.⁵ 34. Han sagde til hende: "Datter, din tro har frelst dig. Gå bort med fred, og vær helbredt for din lidelse!"

[Fattige og handicappede var ilde stedt og ofte udstødte i oldtidens samfund. Ifølge Markus- og Johannesevangeliet gjorde Jesus op med denne stigmatisering:] [Markusevangeliet, kapitel 10:]

- 25 46. Så kom de til Jeriko. Og da Jesus sammen med sine disciple og en større skare gik ud af Jeriko, sad Timæus' søn, Bartimæus, en blind tigger, ved vejen. 47. Da han hørte, at det var Jesus fra Nazaret, gav han sig til at råbe: "Davids søn, Jesus, forbarm dig over mig!" 48. Mange truede ad ham for at få ham til at tie stille; men han råbte bare endnu højere: "Davids søn, forbarm dig over mig!" 49. Og Jesus stod stille og sagde: "Kald på ham!" Så kaldte de på den blinde og sagde
30 til ham: "Vær frimodig, rejs dig, han kalder på dig." 50. Så smed han kappen fra sig, sprang op og kom hen til Jesus. 51. Og Jesus spurgte ham: "Hvad vil du have, at jeg skal gøre for dig?" Den blinde svarede ham: "Rabbuni,⁶ at jeg må kunne se!" 52. Jesus sagde til ham: "Gå bort, din tro har frelst dig." Og straks kunne han se, og han fulgte med ham på vejen.

35

[Om en lignende episode beretter Johannesevangeliet:] [Johannesevangeliet, kapitel 9:] 1. På sin vej så Jesus en mand, der havde været blind fra fødslen. 2. Hans disciple spurgte ham: "Rabbi,⁷ hvem har syndet, han selv eller hans forældre, siden han er født blind?"⁸ 3. Jesus svarede:

³ Kvinden lider af vedvarende menstruationsblødninger.

⁴ Grundet sin urenhed tør hun ikke henvende sig direkte til Jesus

⁵ Kvinden er skrækslagen, fordi hun er blevet afsløret i at have brudt Moseloven.

⁶ Rabbuni: aramæisk, der betyder "min mester".

⁷ Rabbi: mester

⁸ Det var en udbredt opfattelse, at sygdom kunne være en straf for fortidens synder, jf. 2. Mos. 20, 5.

"Hverken han selv eller hans forældre har syndet, men det er, for at Guds gerninger skal åbenbares på ham. 4. De gerninger, som han, der har sendt mig, vil have gjort, må vi gøre, så længe det er dag. Der kommer en nat, da ingen kan arbejde. 5. Mens jeg er i verden, er jeg verdens lys."⁹ 6. Da han havde sagt det, spyttede han på jorden, lavede dynd med spyttet, smurte dyndet på den blindes øjne 7. og sagde til ham: "Gå hen og vask dig i Siloadammen!"¹⁰ – Siloa betyder Udsendt. Han gik så hen og vaskede sig, og da han kom tilbage, kunne han se.

[*Markusevangeliet*, kapitel 14:] 3. Da han var i Betania¹¹ i Simon den Spedalskes¹² hus og sad til bords, kom der en kvinde med en alabastkrukke fuld af ægte, meget kostbar nardusolie.¹³ Hun brød krukken og hældte olien ud over hans hoved. 4. Men nogle blev vrede og sagde til hinanden: "Hvorfor ødsle sådan med olien? 5. Denne olie kunne jo være solgt for over tre hundrede denarer¹⁴ og givet til de fattige." Og de overfusede hende. 6. Men Jesus sagde: "Lad hende være! Hvorfor gør I det svært for hende? Hun har gjort en god gerning mod mig. 7. De fattige har I jo altid hos jer, og når I vil, kan I gøre godt mod dem; men mig har I ikke altid. 8. Hun har gjort, hvad hun kunne. Hun har på forhånd salvet mit legeme til begravelsen. 9. Sandelig siger jeg jer: Hvor som helst i hele verden evangeliet prædikes, skal også det, hun har gjort, fortælles til minde om hende."

[*I Lukasevangeliet understreges Jesu omsorg for de fattige ofte.*] [*Lukasevangeliet*, kapitel 4:] 16. Han kom også til Nazaret, hvor han var vokset op. På sabbatten gik han efter sædvane ind i synagogen, og han rejste sig for at læse op. 17. Man rakte ham profeten Esajas' bog, og han åbnede den og fandt det sted, hvor der står skrevet: 18. "Herrens ånd er over mig, fordi han har salvet mig. Han har sendt mig for at bringe godt budskab til fattige, for at udråbe frigivelse for fanger og syn til blinde, for at sætte undertrykte i frihed, 9. for at udråbe et nådeår fra Herren." 20. Så lukkede han bogen, gav den til tjeneren og satte sig, og alle i synagogen rettede spændt øjnene mod ham. 21. Da begyndte han at tale til dem og sagde: "I dag er det skriftord, som lød i jeres ører, gået i opfyldelse."

[*Lukasevangeliet*, kapitel 6:] 20. Og han løftede sit blik, så på sine disciple og sagde: "Salige er I, som er fattige, for Guds rige er jeres. 21. Salige er I, som sulter nu, for I skal mættes. Salige er I, som græder nu, for I skal le. 22. Salige er I, når mennesker hader jer, forstøder jer og håner jer og afskyr jeres navn som noget ondt for Menneskesønnens skyld. 23. Fryd jer på den dag og spring højt af glæde, for se, jeres løn er stor i himlen; således behandlede deres fædre også profeterne.

⁹ Meningen synes at være den, at mandens sygdom ikke skal ses i perspektivet af individuelle synder i fortiden. Jesu under skal derimod ses som et tegn, der åbenbarer Guds gerning, der består i den kommende helbredelse af hele meneskeheden.

¹⁰ Siloadammen ligger i Kedrondalen, syd for Jerusalem.

¹¹ Betania: lokalitet lidt uden for Jerusalem.

¹² Spedalskhed medførte urenhed og isolation fra samfundet.

¹³ En kostbar og stærkt duftende olie fra nardusplanten, der stammer fra Indien.

¹⁴ Dette er en betragtelig sum, der næsten svarer til en landarbejders årsløn.

24. Men ve jer, I som er rige, for I har fået jeres trøst. 25. Ve jer, I som er mætte nu, for I skal sulte. Ve jer, I som ler nu, for I skal sørge og græde. 26. Ve jer, når alle taler godt om jer. Således behandlede deres fædre også de falske profeter.

- 5 [Lukasevangeliet, kapitel 6:] 25. Da rejste en lovkyndig sig og ville sætte Jesus på prøve og spurgte ham: "Mester, hvad skal jeg gøre for at arve evigt liv?" 26. Han sagde til ham: "Hvad står der i loven? Hvad læser du dér?" 27. Manden svarede: "Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele din styrke og af hele dit sind, og din næste som dig selv." 28. Jesus sagde: "Du har svaret rigtigt. Gør det, så skal du leve." 29. Men han ville retfærdiggøre sig selv og spurgte Jesus: "Hvem er så min næste?" 30. Jesus svarede og sagde: "En mand var på vej fra Jerusalem ned til Jeriko og faldt i hænderne på røvere. De trak tøjet af ham og slog ham, så gik de og lod ham ligge halvdød. 31. Tilfældigvis kom en præst den samme vej; han så manden, men gik forbi. 32. Det samme gjorde en levit, der kom til stedet; også han så ham og gik forbi. 33. Men en samaritaner, som var på rejse, kom hen til ham, og han fik medynk med ham, da han så ham. 34. Han gik hen og hældte olie og vin i hans sår og forbandt dem, løftede ham op på sit ridedyr og bragte ham til et herberg og sørgede for ham. 35. Næste dag tog han to denarer frem, gav værten dem og sagde: Sørg for ham, og hvad mere du lægger ud, vil jeg betale dig, når jeg kommer tilbage. 36. Hvem af disse tre synes du var en næste for ham, der faldt i røvernes hænder?" 37. Den lovkyndige svarede: "Han, som viste ham barmhjertighed." 20 Og Jesus sagde: "Gå du hen og gør ligeså!"

- [Lukasevangeliet, kapitel 14:] 1. Engang på en sabbat var Jesus kommet ind for at spise hos en af de ledende farisæere,¹⁵ og de sad og holdt øje med ham. 2. Da stod der foran ham en mand, som led af vand i kroppen, 3. og Jesus spurgte de lovkyndige og farisæerne: "Er det tilladt at helbrede på sabbatten eller ej?" 4. Men de sagde ingenting. Så rørte han ved manden og helbredte ham og lod ham gå. [...] 12. Og til ham, der havde indbudt ham, sagde Jesus: "Når du indbyder til frokost eller til middag, så undlad at indbyde dine venner, dine brødre, dine slægtninge eller dine rige naboer, for at de ikke skal indbyde dig igen og gøre gengæld. 13. Nej, når du vil holde en fest, så indbyd fattige, vanføre, lamme og blinde. 14. Da skal du være salig, for de har ikke noget at give dig til gengæld. Men det vil blive gengældt dig ved de retfærdiges opstandelse." [...]

- [Kapitel 15:] 1. Alle toldere og syndere holdt sig nær til Jesus for at høre ham, 2. og farisæerne og de skriftkloge gav ondt af sig og sagde: "Den mand tager imod syndere og spiser sammen med dem."

35

- [Lukasevangeliet, kapitel 18:] 18. Og et medlem af jødernes råd spurgte Jesus: "Gode Mester, hvad skal jeg gøre for at arve evigt liv?" 19. Jesus svarede ham: "Hvorfor kalder du mig god? Ingen er god undtagen én, nemlig Gud. 20. Du kender budene: 'Du må ikke bryde et ægteskab, du må ikke begå drab, du må ikke stjæle, du må ikke vidne falsk, ær din far og din mor!'" 21. 40 Han sagde: "Det har jeg holdt alt sammen lige fra min ungdom." 22. Da Jesus hørte det, sagde han til ham: "Én ting mangler du endnu: Sælg alt, hvad du har, og del det ud til de fattige, så vil

¹⁵ Farisæere: Jødisk gruppering, der i modsætning til Jesus lagde vægt på streng overholdelse af Moseloven (Torah). Jesu religiøse hovedmodstandere.

du have en skat i himlene. Og kom så og følg mig!" 23. Da manden hørte det, blev han fortvivlet, for han var meget rig.

24. Da Jesus så, at manden blev fortvivlet, sagde han: "Hvor er det vanskeligt for dem, der ejer meget, at komme ind i Guds rige. 25. Det er lettere for en kamel at komme igennem et nåleøj end for en rig at komme ind i Guds rige." 26. De, der hørte det, sagde: "Hvem kan så blive frelst?" 27. Han svarede: "Det, som er umuligt for mennesker, er muligt for Gud."

[I den såkaldte 'Bjergprædiken' berører Jesus ifølge Matthæusevangeliet ligeledes næstekærligheden.] [Matthæusevangeliet, kapitel 5:] 38. I har hørt, at der er sagt: 'Øje for øje og tand for tand.' 39. Men jeg siger jer, at I ikke må sætte jer til modværge mod den, der vil jer noget ondt. Men slår nogen dig på din højre kind, så vend også den anden til. 40. Og vil nogen ved rettens hjælp tage din kjortel, så lad ham også få kappen. 41. Og vil nogen tvinge dig til at følge ham én mil, så gå to mil med ham. 42. Giv den, der beder dig; og vend ikke ryggen til den, der vil låne af dig.

43. I har hørt, at der er sagt: 'Du skal elske din næste og hade din fjende.' 44. Men jeg siger jer: Elsk jeres fjender og bed for dem, der forfølger jer, 45. for at I må være jeres himmelske faders børn; for han lader sin sol stå op over onde og gode og lader det regne over retfærdige og uretfærdige. 46. Hvis I kun elsker dem, der elsker jer, hvad løn kan I så vente? Det gør tolderne også. 47. Og hvis I kun hilser på jeres brødre, hvad særligt gør I så? Det gør hedningerne også. 48. Så vær da fuldkomne, som jeres himmelske fader er fuldkommen!

[Kapitel 6:] 1. Pas på, at I ikke viser jeres retfærdighed for øjnene af mennesker for at blive set af dem, for så får I ingen løn hos jeres fader, som er i himlene. 2. Når du giver almisse, så lad ikke blæse i basun for dig, som hyklerne gør det i synagoger og på gader for at prises af mennesker. Sandelig siger jeg jer: De har fået deres løn. 3. Når du giver almisse, må din venstre hånd ikke vide, hvad din højre gør, 4. for at din almisse kan gives i det skjulte. Og din fader, som ser i det skjulte, skal lønne dig.

[Andetsteds i Matthæusevangeliet formuleres det såkaldte 'Dobbelte kærlighedsbud'.] [Matthæusevangeliet, kapitel 22:] 34. Da farisæerne hørte, at Jesus havde lukket munden på saddukæerne,¹⁶ samledes de, 35. og en af dem, en lovkyndig, spurgte ham for at sætte ham på prøve: 36: "Mester, hvad er det største bud i loven?" 37. Han sagde til ham: "'Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind.' 38. Det er det største og det første bud. 39. Men der er et andet, som står lige med det: 'Du skal elske din næste som dig selv.' 40. På de to bud hviler hele loven og profeterne."

[Ifølge skriftet 'Apostlenes Gerninger', foretog apostlene ligeledes helbredelser af syge:] [Apostlenes Gerninger, kapitel 3:] 1. Peter og Johannes gik op til templet ved bedetimen, den niende time. 2. Da kom man bærende med en mand, som havde været lam fra moders liv; ham satte man hver dag ved den tempelport, der kaldes Den Skønne, for at han kunne bede om en almisse af dem, der gik ind på tempelpladsen. 3. Da han så Peter og Johannes på vej ind på tempelpladsen, bad han dem om en almisse. 4. De så begge fast på ham, og Peter sagde: "Se på os!" 5. Han

¹⁶ Saddukæere: en jødisk gruppering, der især bestod af præster og folk med tilknytning til templet i Jerusalem.

så spændt på dem i forventning om at få noget af dem. 6. Men Peter sagde: "Sølv eller guld har jeg ikke, men jeg giver dig, hvad jeg har: I Jesu Kristi, nazaræerens, navn, stå op og gå!" 7. Og Peter greb hans højre hånd og rejste ham op; og straks blev hans fødder og ankler stærke, 8. han sprang op og kunne stå og gå, og han fulgte med dem ind på tempelpladsen, hvor han gik
5 rundt og sprang og priste Gud. 9. Og hele folket så ham gå rundt og prise Gud; 10. og de genkendte ham som den, der plejede at sidde ved Den skønne Port i templet for at få almisse, og de blev slået af forundring og var ude af sig selv over det, der var sket med ham.

10 *[Fattighjælp og de kristnes indbyrdes lighed understreges ligeledes i det såkaldte Jakobsbrev.]*
[Jakobsbrevet, kapitel 2:] 1. Mine brødre, I kan ikke tro på vor Herre Jesus Kristus, den herliggjorte, og så gøre forskel på folk. 2. For hvis der kommer en mand ind i jeres forsamling iført en fornem dragt og med guldring på fingeren, og der så også kommer en fattig mand ind i snavset tøj, 3. og I kun har øje for ham, der bærer den fornemme dragt, og siger: "Vær så god, her sidder
15 du godt," men siger til den fattige: "Du kan stå dér eller sætte dig her på gulvet," 4. er I så ikke i modstrid med jer selv og har opkastet jer til dommere med onde tanker?

5. Hør, mine kære brødre, har Gud da ikke udvalgt dem, som er fattige i denne verden, til at være rige i troen og arvinger til det rige, som han har lovet dem, der elsker ham? 6. Men I ringeagter de fattige. Er det ikke de rige, der undertrykker jer og slæber jer for domstolene? 7. Er
20 det ikke dem, der spotter det gode navn, som er nævnt over jer?

8. Ja, hvis I efterlever den kongelige lov i Skriften: "Du skal elske din næste som dig selv," så handler I ret. 9. Men hvis I gør forskel på folk, begår I synd og afsløres af loven som overtrædere. [...] 12. I skal tale og handle som mennesker, der vil blive dømt efter frihedens lov. v13 For den dom er ubarmhjertig mod den, der ikke selv handler barmhjertigt; barmhjertighed triumferer over dom.
25

14. Hvad nytter det, mine brødre, hvis et menneske siger, han har tro, men ikke har gerninger? Kan den tro måske frelse ham? 15. Hvis en broder eller søster ikke har tøj at tage på og mangler det daglige brød, 16. og en af jer så siger til dem: "Gå bort med fred, sørg for at klæde jer varmt på og spise godt," men ikke giver dem, hvad legemet har brug for, hvad nytter det så? 17. Sådan
30 er det også med troen: i sig selv, uden gerninger, er den død.

Uddragene fra Bibelen er fra den autoriserede danske oversættelse, © Det Danske Bibelselskab 1992.